

وقتی ذبیح‌الله منصوری ترجمه یک مقاله را به کتاب تبدیل کرد/ تعجب هانری کربن از ترجمه کتابش در ایران

با اشاره به اینکه صاحبان اندیشه باید از افکار و آرای هم در تمام نقاط جهان مطلع باشند گفت: امر ترجمه یک جریان دوطرفه باید باشد.

رئیس مؤسسه "معارف وحی و خرد" با اشاره به اینکه صاحبان اندیشه باید از افکار و آرای هم در تمام نقاط جهان مطلع باشند گفت: امر ترجمه یک جریان دوطرفه باید باشد.

حجت الاسلام علی نصیری در مورد وضعیت ترجمه متون علوم انسانی و مشکلات آن در کشور به خبرنگار مهر گفت: کارهای خوبی در زمینه ترجمه متون علوم انسانی در کشور انجام شده است ولی مشکلاتی در این خصوص وجود دارد. اولاً باید توجه داشت که اصل ترجمه یک مسئله لازم و ضروری و گریزناپذیر است. صاحبان فکر و اندیشه در جوامع مختلف بایستی از افکار و اندیشه های هم با خبر باشند. مباحث و مطالبی که مطرح می کنند بایستی سایر ملیت ها و فرهنگ ها از آنها مطلع شوند. بنابراین تبادل فکر و فرهنگ که از طریق ترجمه صورت می گیرد جای بحث و گفتگو ندارد.

وی افزود: منتها چند مشکل در این خصوص به نظر می رسد که باید برای رفع آنها اقداماتی انجام داد. اولین مشکل این است که متأسفانه ما بیشتر در امر ترجمه منفعلانه عمل می کنیم تا فعالانه یعنی آثار غربی ها را ترجمه می کنیم ولی اینکه آثار ما به زبان آنها برگردانده شود کمتر اتفاق می افتد. یعنی آن طرف شوقی برای خواندن تولیدات ما ندارند یا اینکه ما کاری نمی کنیم که نظریات و آرای قابل توجهی به آنها ارائه دهیم. به هر حال این تبادل یکسویه است درحالی که بایستی دوطرفه باشد. در مورد آثار عربی هم همینطور است بسیاری از آثار عربی به فارسی ترجمه می شود ولی از فارسی به عربی کمتر برگردانده می شوند.

رئیس مؤسسه "معارف وحی و خرد" ادامه داد: نکته دیگر بویژه در علوم انسانی این است که شواهد و قراین موجود در متون علوم انسانی در غرب می گوید مبنای این علوم سکولار و یا حتی در بخش هایی الحادی است. عدم همراهی با آموزه های الهی و مسئله توحیدی در این متون موجود است. این متون وقتی به صورت خام ترجمه می شوند در اختیار مخاطبان مختلف قرار می گیرند یک وقت کسی که مطالعه می کند استاد و صاحب نظر است این برای او آسیبی ندارد اما برای طیف های مختلف اجتماعی مثلاً از فرهنگی تا دانشجو و جوانان این ترجمه ها بدون نقد و اظهار نظر در پاورقی ها یا بخشهای الحاقی یک آسیب است.

این محقق و پژوهشگر علوم اسلامی تصریح کرد: شاهد آن هستیم فلان کتابی که در دایرة المعارف امریکن یا بریتانیکا درباره ائمه اطهار ما مقالاتی نوشته شده در مرکز مطالعات شیعه شناسی مقالات را که ترجمه کرده اند در پایان هر فصل نقدش را هم آورده اند. این کار خیلی خوبی است زیرا اهل بیت (ع) فرمودند کتاب طعام روح است نباید خام ترجمه شود و بدون ملاحظه یا نقد و توضیحی برگردانده شوند.

نصیری عنوان کرد: مشکل سوم این است که گاهی اوقات ناشرها در جریان مترجمان بازاری عمل می کنند. یکسری مترجمان حرفه ای را پیدا می کنند می گویند شما برای ما ترجمه کنید متأسفانه در کشور هم جریان نقد خیلی جدی گرفته نمی شود مثلاً بازار نقد بازار خوش طرفدار و پرتطرفداری نیست. کتابهایی که در داخل به نام آن شخص خارجی ترجمه می شود اینجا بحث و گفتگو و مورد نقد قرار می گیرد آخر کار 10، 20 سال بعد معلوم می شود که ترجمه این کتاب اصلاً درست نبوده یا دقیق برگردانده نشده بودند. این آسیب را در مورد ذبیح الله منصوری داشتیم. ایشان خیلی از نوشته های آن طرف را مثل مفر متفکر عالم شیعه که یک مقاله در استراسبورگ فرانسه بود را در حجم وسیعی ترجمه کرد و تبدیل به یک کتاب کرد. همچنین کتابی از ملاصدرا هم نوشته هانری کربن منتشر شد و وقتی کربن به ایران آمد از دیدن چنین کتابی متعجب شد.

این کارشناس فقه و علوم قرآنی ادامه داد: عدم رعایت امانت در ترجمه یا عدم رعایت دقت در ترجمه و واگذاری ترجمه به کسانی که بازاری هستند یعنی کارشان ترجمه است ولی تخصصی در بعضی از موضوعات ترجمه ندارند زیرا یک کتاب فلسفی یا منطقی و یا اسلامی و قرآنی را نمی توان به یک مترجم عادی سپرد چرا که اصطلاحاتی دارد که مترجم باید آنها را بشناسد. این موضوعات مشکلاتی در کار ترجمه به وجود می آورد.